

Kommunikation

En dobbelt udfordring

Michael Harboe

Specialpædagogisk konsulent

mhk@aarhus.dk

Master i positiv psykologi

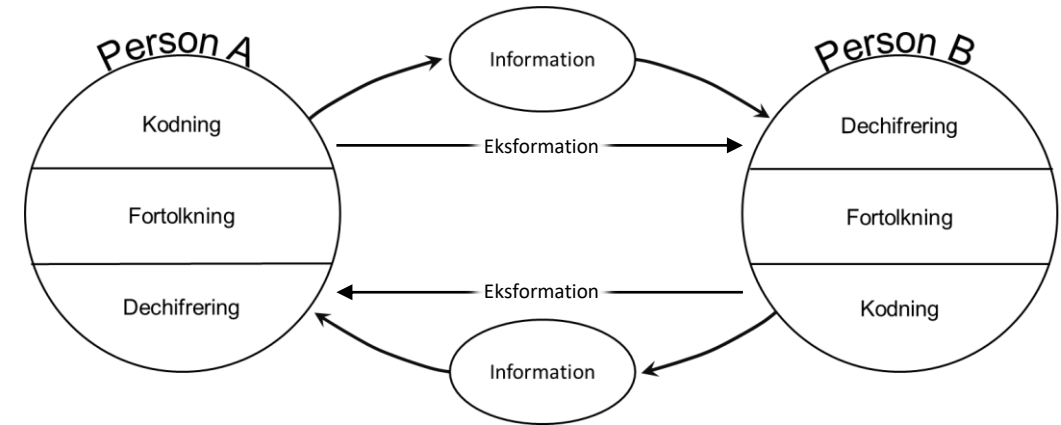
MBSR-lærer, Niveau 1

Professionsbachelor (pædagogik) m. speciale i sundhed og idræt

Instruktør i Atlass, Studio III & EarlyBird

Hvad er kommunikation?

Kommunikation...

- Stammer fra de latinske ord *communicatio* (meddelelse) og *communicare* ("at gøre fælles")
- Er en handling, hvor der udveksles information
- Sker mellem afsender og modtager(e)

OBS på "eksformation"

- Information man henviser til uden at italesætte den
  - Information som implicit ligger i et budskab

Dine Handlinger:
Det du gør og det du ikke gør.
Du kan ikke ikke-kommunikere

Verdens korteste korrespondance

Victor Hugo:

” ? ”

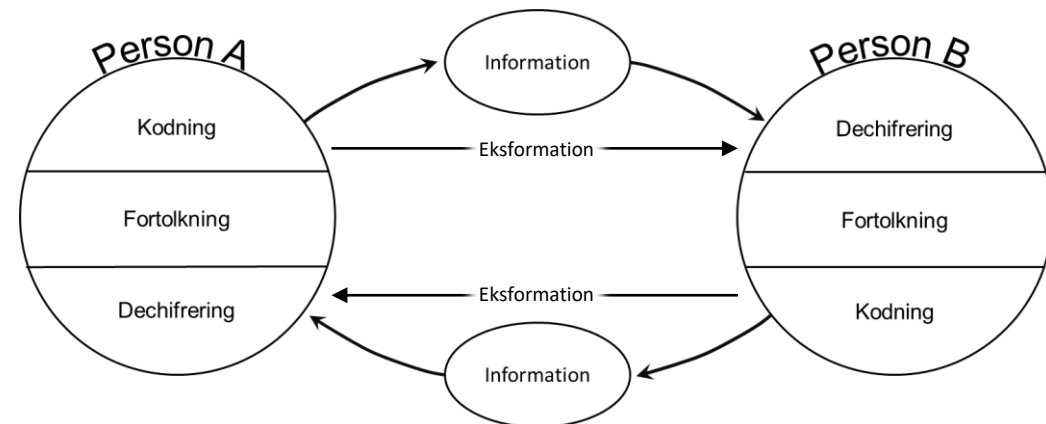
Verdens korteste korrespondance #2

Victor Hugos forelægger:

” ! ”

Hvad er kommunikation?

Kommunikation...

- Stammer fra de latinske ord *communicatio* (meddelelse) og *communicare* ("at gøre fælles")
- Er en handling, hvor der udveksles information
- Sker mellem afsender og modtager(e)
- **Er gensidigt forståelig**

OBS på "eksformation"

- Information man henviser til uden at italesætte den
  - Information som implicit ligger i et budskab

Dine Handlinger:
Det du gør og det du ikke gør.
Du kan ikke ikke-kommunikere

Kerneproblematikker ved autisme

Udfordringer ift.

- **Kommunikation**
- Socialt samvær/ interaktion
- Fleksibilitet og forestillingsevne
  - Herunder begrænsede og/eller repetitive mønstre af adfærd, interesser eller aktiviteter

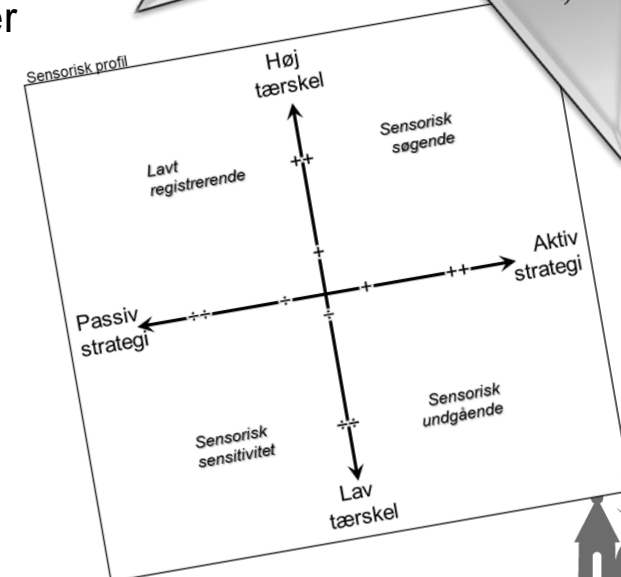
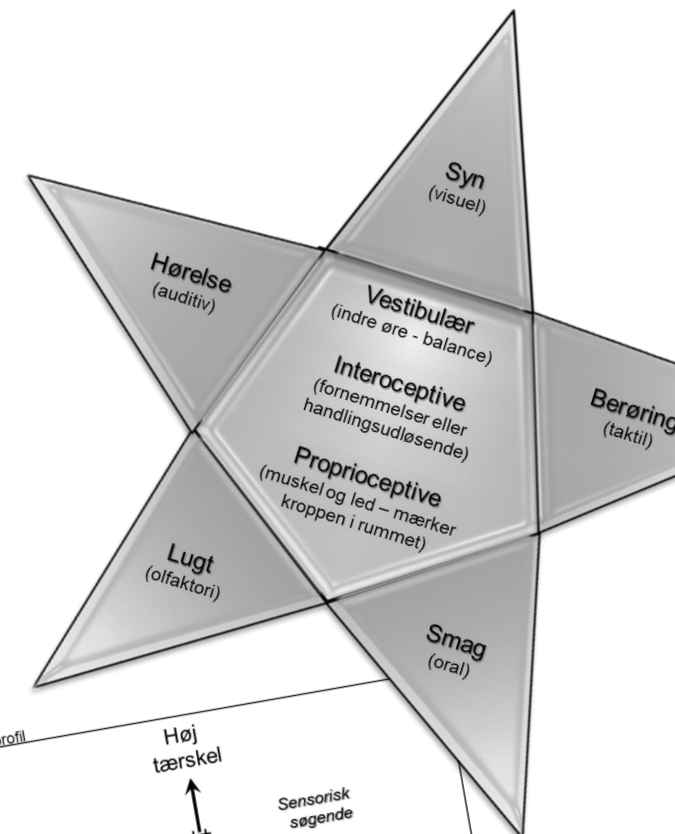
Samt atypiske sensoriske oplevelser

Triaden af
funktions-
forstyrrelser

Autisme spektrum forstyrrelse

Ofte et forhøjet stress / belastningsniveau

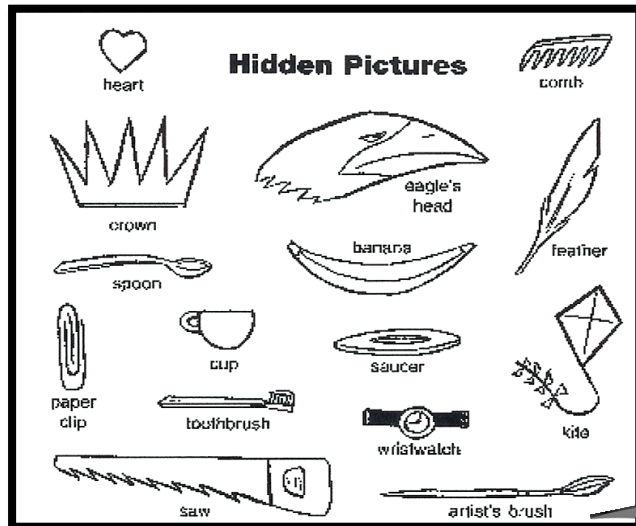

Central Kohærens (et kontinuum)

Svag

Central Kohærens

Stærk

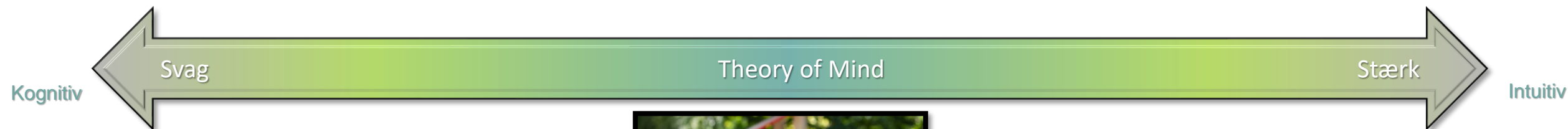
I den neurotypiske hjerne er der indbygget tendens til at **skabe sammenhæng** (Mening) mellem så bredt et spektrum af stimuli som muligt, samt til at **generalisere** over så mange kontekster som muligt.

Eksempel:

- Lærer: "Tegn grundplanen til et hus ind på kortet. Huset skal have tre værelser, stue med udsigt til bjergene og så vil faren have et lokum med havudsigt. Til sidst skal i tegne garagen som skal ligge mellem huset og vejen."
- "Josefine... Har du tegnet grundplanen rigtigt? Faren ville have et lokum med havudsigt... kan toilettet så ligge på den side af huset, når vandet ligger der?"

Theory of Mind /mentalisering (et kontinuum)

Perspektiv

- Visuel perspektiv tagning
  - Joint attention
  - Hvad ser en anden person
- Affektiv perspektiv tagning
  - hvad føler en anden person
    - Glæde, vrede, ked af det
- Konceptuel perspektiv tagning
  - Hvad tænker eller ønsker en person sig

Tanker & følelser

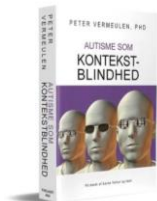
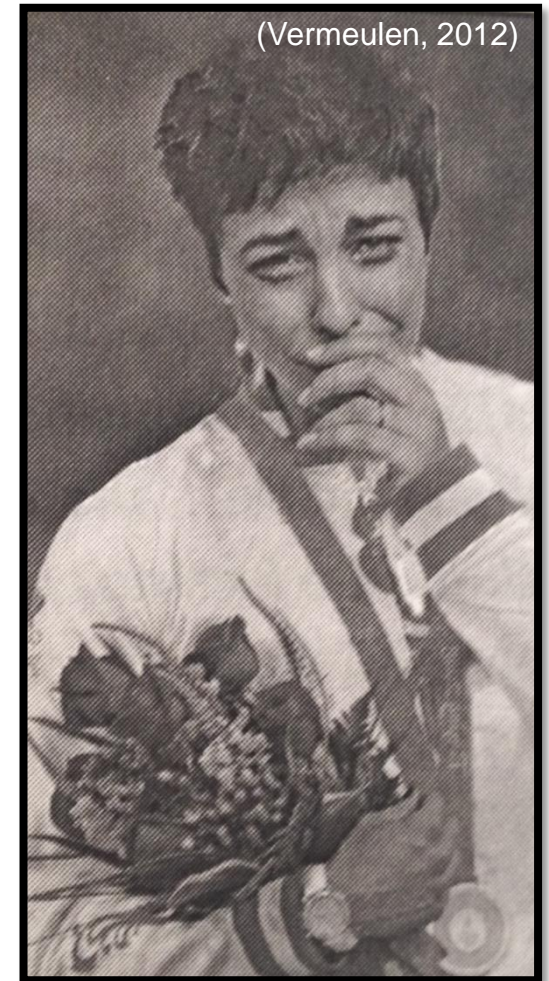
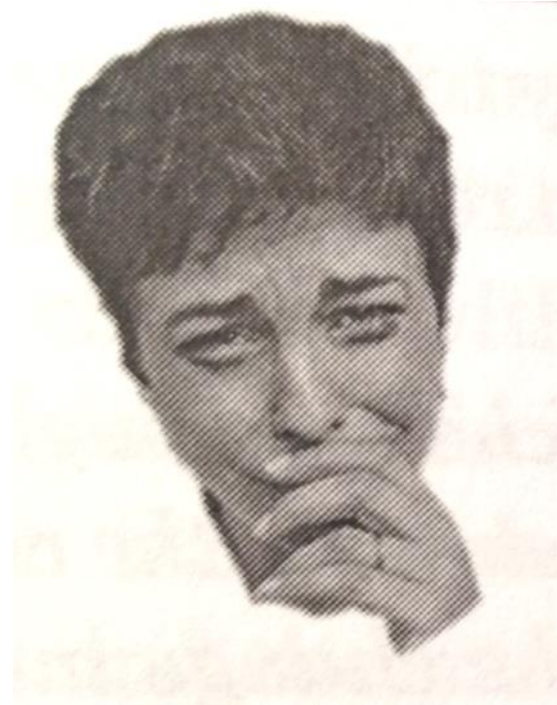
- At være bevidst om, at jeg har tanker & følelser (Theory of Own Mind)
- At være bevidst om at andre har tanker & følelser
  - At de ikke ved hvad jeg tænker & føler
  - At andres tanker & følelser er anderledes end mine
  - At forestille sig hvad de andre tænker & føler
- At være bevidst om, at andre kan gøre sig tanker om hvad jeg tænker & føler
  - At forestille sig at de tanker andre gør sig om mine tanker & følelser måske er forkerte
  - Og at mine tanker om deres tanker og følelser måske også er forkerte

Context Blindness

Kontekst er vores guide i søgen efter mening

Nedsat evne til at anvende konteksten, spontant og ubevidst, til at skabe betydninger, meninger og forståelse med ting og begivenheder

Autisme som kontekst blindhed,
Peter Vermeulen

Sun, 6 Nov

Final · Center Court

Final

H. Rune

3 6 7

6 N. Djokovic

6 3 5

Quadrilaterals; Perimeter

Name hope

rectangle rhombus parallelogram squa

Name the quadrilateral.

1.

Bob

2.

Sam

3.

hary

4.

Tedison

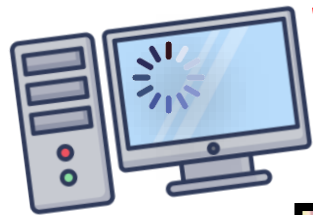
5.

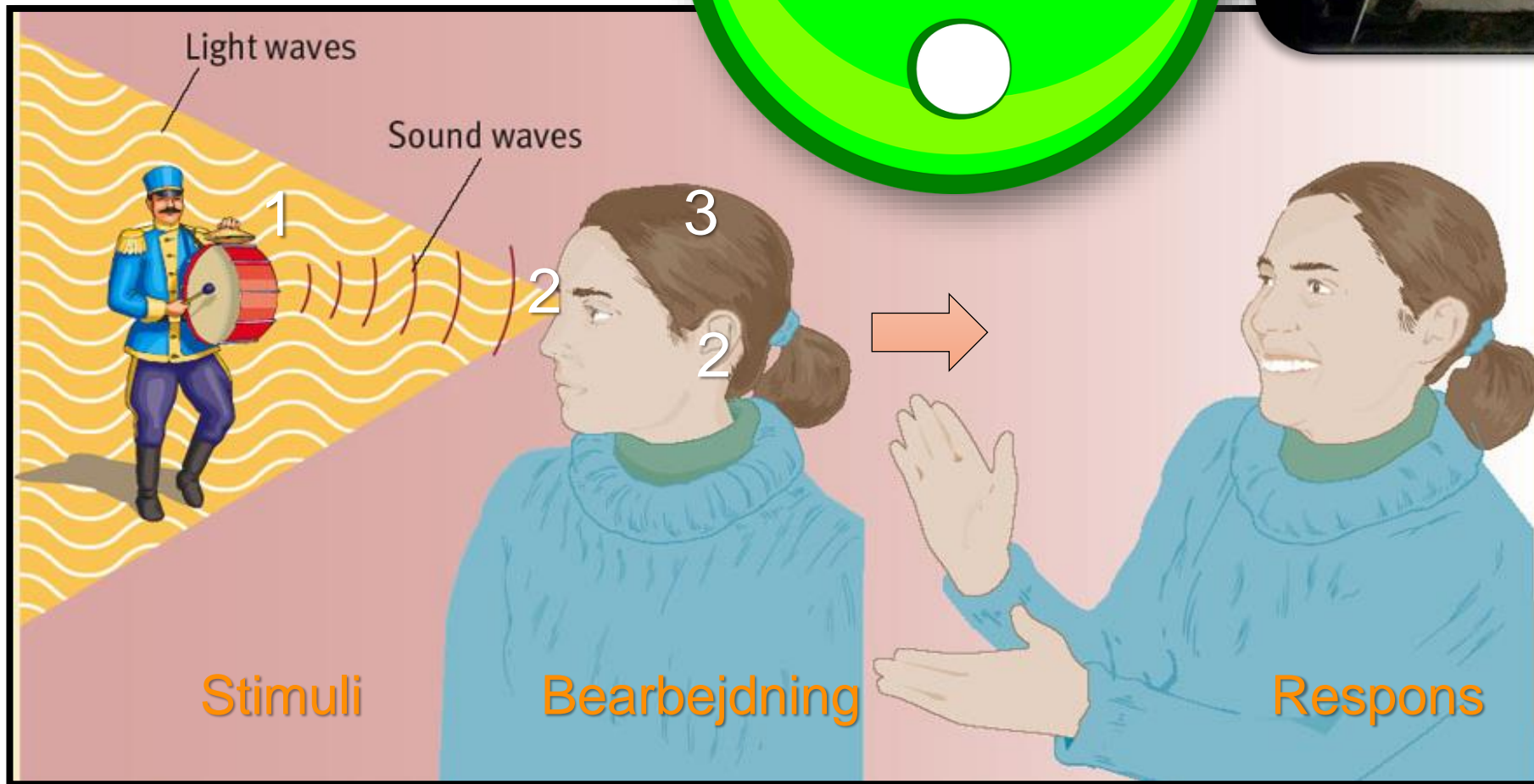
Gate

Gammel forklaring!

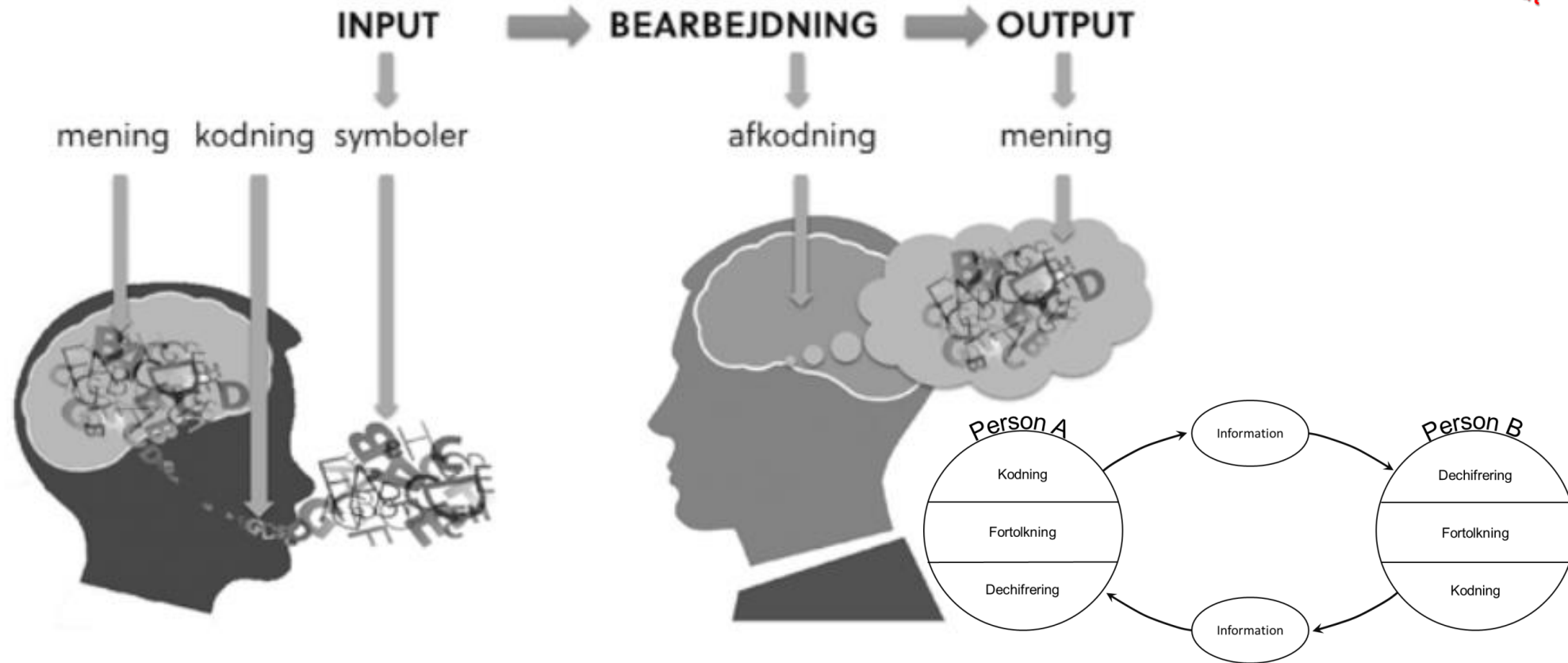

Hjernen som computer,
der bearbejder input

Kommunikation: Computer-metaforen

Gammel forklaring!
Hjernen som computer,
der bearbejder input

Autisme og den forudsigende Hjerne, Peter Vermeulen

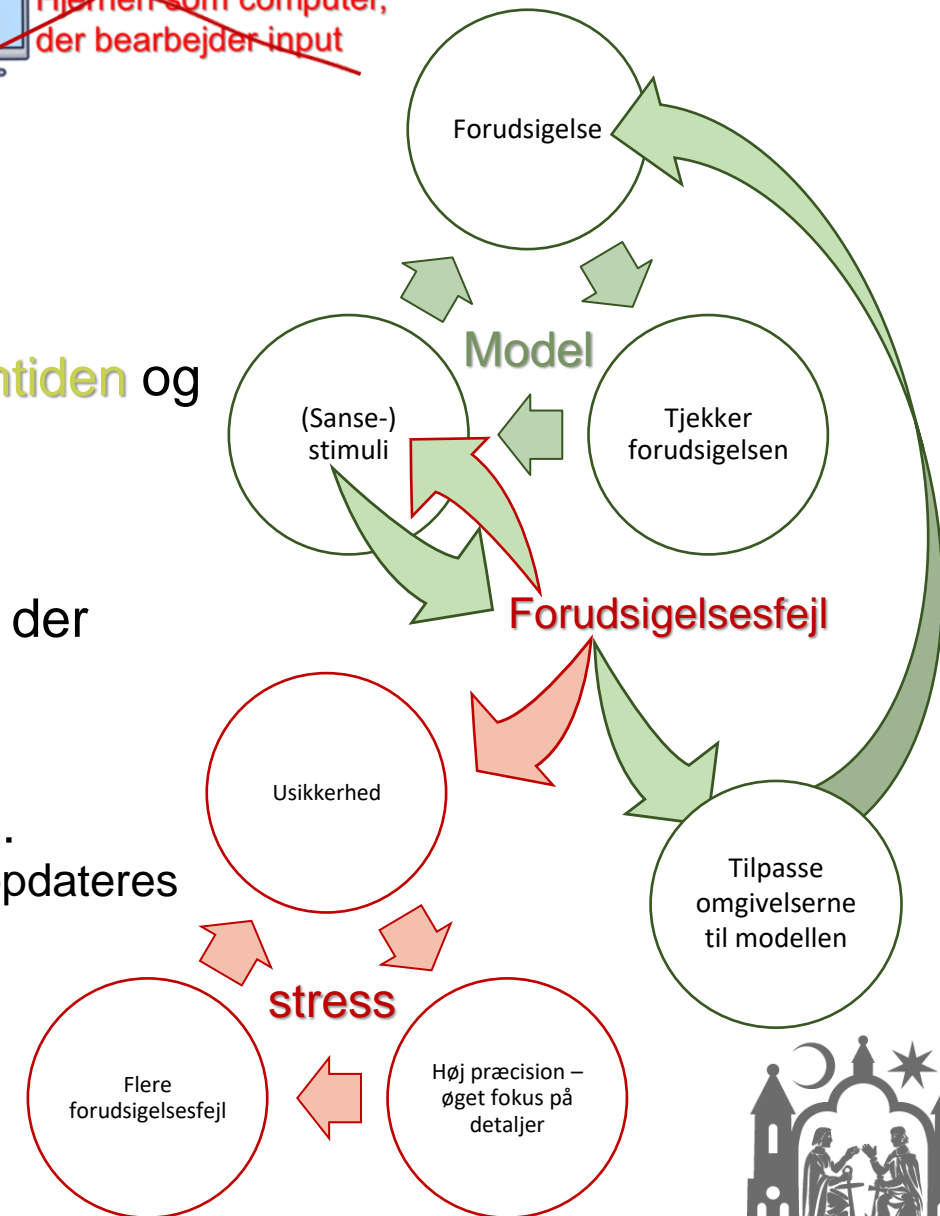

Den Forudsigende Hjerne

Predictive Coding Theory

- I PCT ses hjernen som en **hypoteseudvikler** og **hypotesetester**
  - Hjernens vigtigste opgave er at **forudsige / gætte fremtiden** og skabe mening
    - Den skaber **sjuskede – men gode nok modeller**.
  - Når sanseinput ikke passer med forudsigelsen opstår der **"forudsigelsesfejl"** pga.:
    - For sjuskede modeller – evt. pga. manglende information
    - For præcise modeller
  - Hvis forudsigelsesfejlen er stor nok igangsættes der...
    - Indsamling af sanseinformation, så den indre model kan opdateres
    - Handlinger, der får verden til at matche den indre model

Hvis vores model ikke passer, og ikke kan opdateres eller vi ikke kan få verden til at passe til modellen, skaber det utryghed – stress

Det var ikke
Jesusbarnet i en stald!

"The brain does not process stimuli; it predicts them." (Vermeulen 2023, p. 62)

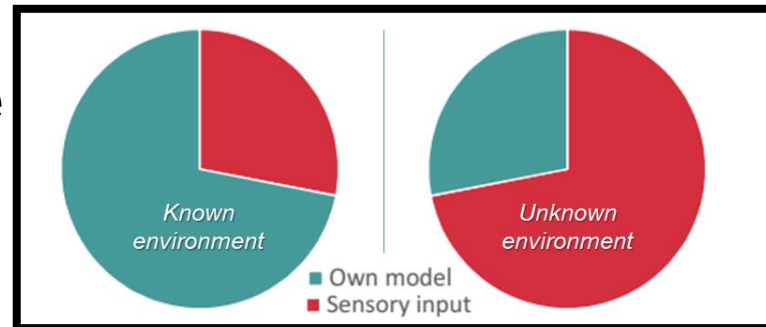
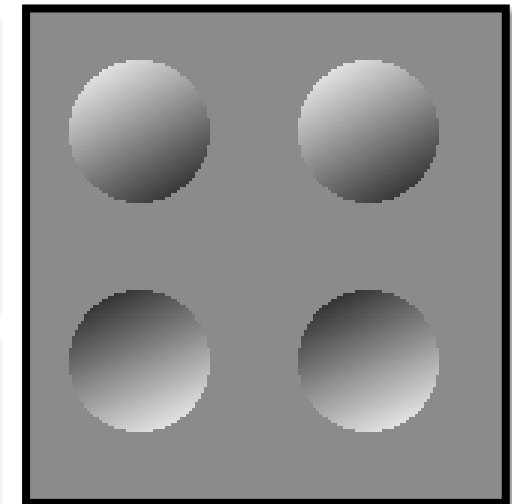
Forudsigelser (hjernens modeller) baserer sig bl.a. på

- Grundlæggende antagelser, eks.:
  - Ansigter buer udad, ikke indad
  - Sollys kommer oppefra
  - Når jeg taber noget, falder det nedad
- Konteksten
- Erfaring
  - "hurtig tænkning" er langsomt indlærende

(Kahneman, 2005)

<https://youtu.be/A4QcW-qTUg>

Læs det du ser

løfgle en uerndsøeglse på Cmabrigde Uinvertisy bteyedr det ikke noegt i hivklen rkækefløge bgotsavrene såtr i et ord, det esente vgitgie er at det frøtse og sdiste bgosatv i odret er på de rtete padlser. Rseten kan Ignie vloaypk men du vil satdig vræe i snatd til at lsæe det. Det er frodi den mnenesekilge hejrne ikke lesær hevrt bgotsav, men odret som en hleehd.

Ka je læ e d nne tek t?
eg læ er ik e de ne te st?
H ad er de j g l ser?

7H15 M3554G3 53RV35 7O PR0V3 H0W 0UR
M1ND5 C4N D0 4M4Z1NG 7H1NG5!
1MPR3551V3 7H1NG5! 1N 7H3 B3G1NN1NG
17 WA5 H4RD BU7 N0W, 0N 7H15 LIN3 Y0UR
M1ND 1S R34D1NG 17 4U70M471C4LLY
W17H 0U7 3V3N 7H1NK1NG 4B0U7 17, B3
PROUD! 0NLY C3R741N P30PL3 C4N R3AD
7H15.

”Forudsigelser” i kommunikation

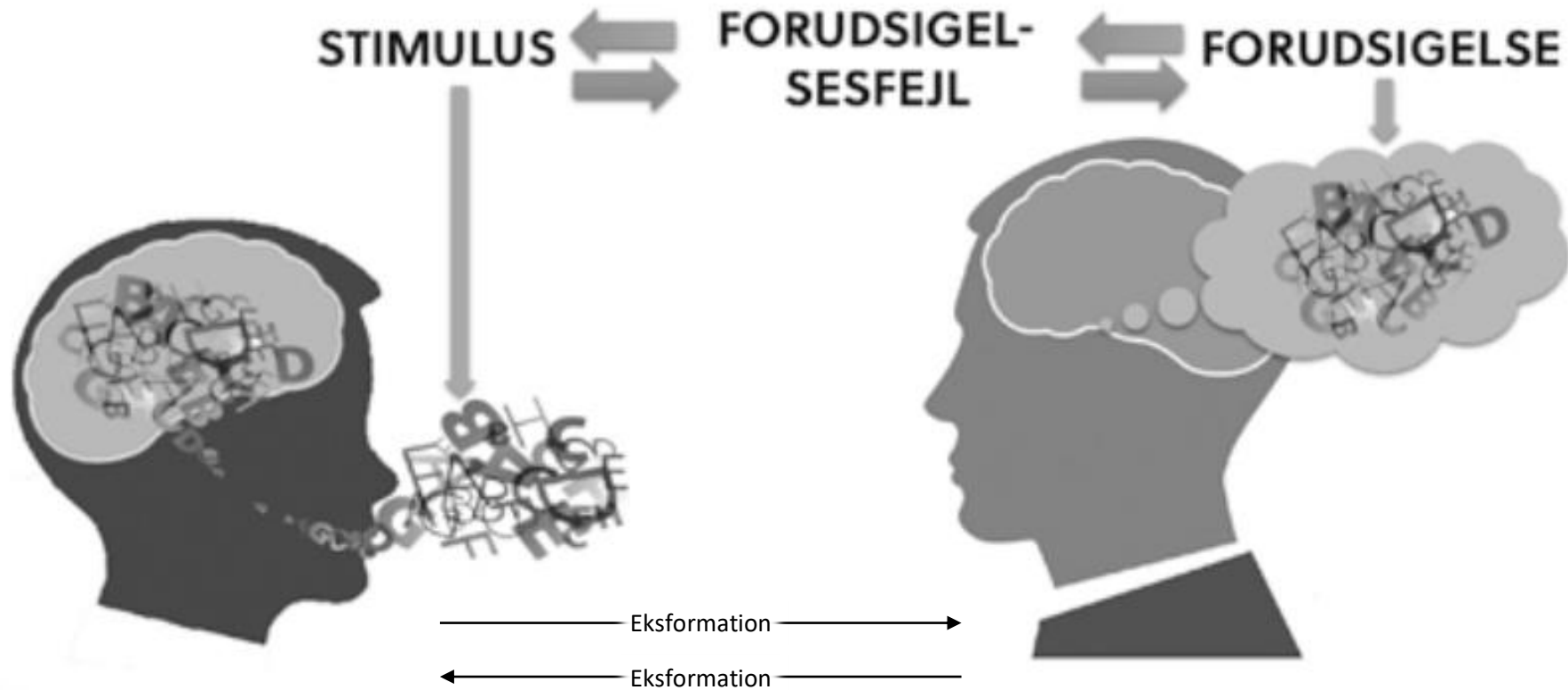
- Vil han tale eller ej?
- Hvornår vil han tale?
- Hvad vil han sige?
- Hvad er han i gang med at sige?
- Hvornår stopper han med at tale?
- Hvornår er det min tur til at tale?
- Hvad sker der hos den anden mens jeg taler?
- Hvornår skal jeg stoppe med at tale?

Man forstyrres mindre af

- Udefra kommende lyde/ forstyrrelser/ Larm
- Dialekt
- Endelser der ikke udtales

Kommunikation forstået ud fra PCT

Autisme og den forudsigende Hjerne,
Peter Vermeulen

Autisme og den forudsigende hjerne

- Autisme som en forstyrrelse i forudsigelse
  - For præcise forudsigelser
  - For vage/ ikke præcise nok forudsigelser
- Vanskeligheder ved at håndtere forudsigelsesfejl

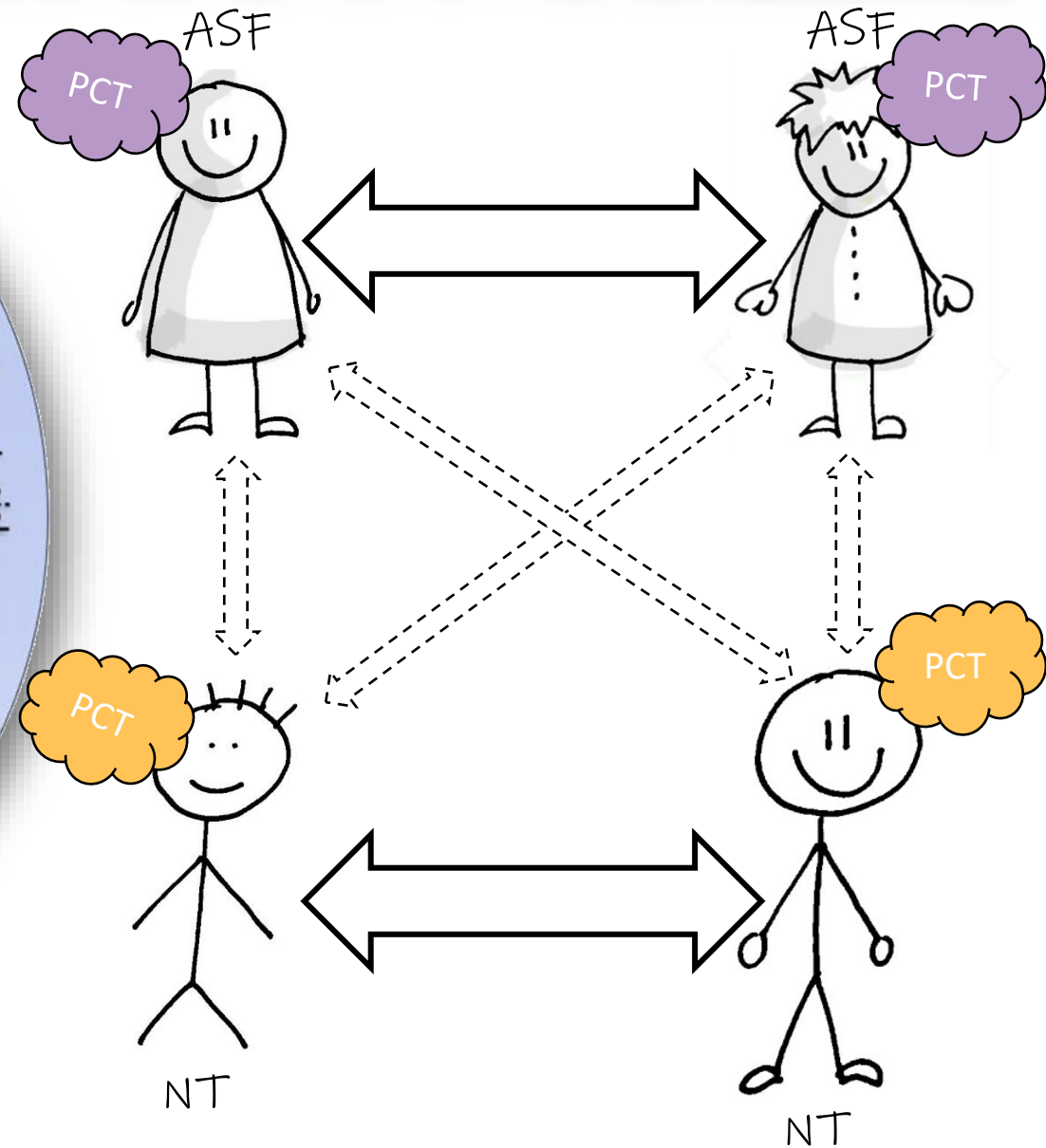
Den autistiske hjerne lægger for lidt vægt på egne forudsigelse, og stoler ikke så meget på disse. Dette medfører et større behov for bearbejdning af sanseindtryk.

THE DOUBLE EMPATHY PROBLEM

Inspiration til illustration smallstepps.com

Strategier

- Visuel støttet kommunikation – Specialpædagogik
  - Letter bearbejdningen og mindsker misforståelser
  - Forudsigelighed og tydeliggørelse af kontekst
  - Tid til forberedelse og forståelse
  - Mulighed for at vende tilbage
- Mindful kommunikation
  - Bevidsthed om egen kommunikation
  - Bevidst lytten
    - Forsøge at forstå den andens perspektiv
    - Giv slip på eget perspektiv
- Giv tid at bearbejde information
- Kreativitet i at finde løsninger der er gensidigt tilfredsstillende

*Spørgsmål, kommentarer &
overvejelser...*

*Tak for
opmærksomheden!*

